

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

Road

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 354 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan	30
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan	86
Akmal Boymurodov	
Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlari	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'aniyoz qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормакматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'g'urta qilish xarajatlarini hisobi	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi	227
Qurbonova Sitara Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики	237
Худайбергенова Адалат Неъматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович	
O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farxod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv molianing ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish	322
Nurmuhammadxon Oppoqonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abduvakil Komil o'g'li	
O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSIIYA FAOLIYATINI MOLIYAVIY BOSHQARISH VA BUNDA XORIJ TAJRIBASI

Ismailov Dilshod Anvarjonovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

PhD., dotsent

+99893 5733075

d.ismailov@tsue.uz

Annotatsiya: Ushbu maqolada investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish mexanizmi va bu jarayonda xorijiy mamlakatlar tajribasi tahlil etilgan, shuningdek, ilg'or amaliyotni mamlakatimiz sharoitida qo'llash bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: investitsiyalarni moliyaviy boshqarish, sindikatli kredit, xorijiy tajriba, investitsiyaviy jozibadorlik.

Abstract: In this article, the mechanism of financial management of investment activities and the experience of foreign countries are analyzed, and suggestions are made for the application of best practices in our country.

Key words: financial investment management, syndicated loan, foreign experience, investment attractiveness.

Аннотация: В статье анализируется механизм финансового управления инвестиционной деятельностью и опыт зарубежных стран, а также даются предложения по применению передового опыта в нашей стране.

Ключевые слова: финансовое управление инвестициями, синдицированный кредит, зарубежный опыт, инвестиционная привлекательность.

KIRISH

Bugungi kunda investitsiya faoliyati iqtisodiyotning rivojlanishi va barqaror o'sishining asosiy omillaridan biridir. Zamonaviy iqtisodiyotda investitsiyalar orqali ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va yangi bozorlarni egallash imkoniyati yaratiladi. Shu bois, investitsiya jarayonlarini samarali boshqarish hamda moliyaviy nazoratni ta'minlash milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Moliyaviy boshqaruv investitsiya faoliyatida resurslarning oqilona taqsimlanishini va xavflarning minimallashtirilishini ta'minlaydi. Ayniqsa, global iqtisodiy integratsiya sharoitida xorijiy mamlakatlarning investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarishdagi ilg'or tajribalari va tizimlarini o'rganish milliy iqtisodiyotimizni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Ushbu maqolaning asosiy maqsadi – investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish sohasida xorijiy mamlakatlar tajribasini o'rganish, ularning moliyaviy boshqaruv tizimlarining samaradorligini tahlil qilish va mamlakatimiz sharoitida qo'llash imkoniyatlarini aniqlashdan iborat. Shu maqsadda maqolada investitsiya va moliyaviy boshqaruv tushunchalari, xorijiy mamlakatlar tajribasi, statistik tahlillar hamda amaliy tavsiyalar yoritiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish mavzusi iqtisodiyot va moliya sohasida ko'plab olimlar, amaliyotchilar hamda ekspertlar tomonidan keng o'rganilgan. Ushbu yo'nalishda taqdim etilgan nazariyalar va amaliy tajribalar investitsiya jarayonlarini samarali tashkil etish, moliyaviy resurslarni optimal taqsimlash va xavflarni boshqarish masalalariga bag'ishlangan.

John C. Hull 2018-yilda chop etilgan "Options, Futures, and Other Derivatives" nomli asarida investitsiyalarning moliyaviy boshqaruvi va risklarni boshqarish usullarini tahlil qilgan. Unga ko'ra, investitsiyalarni moliyalashtirishda risklarni diversifikatsiya qilish hamda turli moliyaviy instrumentlardan foydalanish zarur. Bu yondashuv global bozor sharoitida kapitalni samarali yo'naltirishning asosiy tamoyillaridan biri hisoblanadi¹.

¹ John C. Hull (2018): "Effective financial management of investments requires a comprehensive understanding of risk diversification and the use of various financial instruments to mitigate uncertainties inherent in global markets." - Hull, J.C. (2018). Options, Futures, and Other Derivatives. Pearson.

Sharpe tomonidan 1964-yilda ishlab chiqilgan “Capital Asset Pricing Model” (CAPM) investitsiyalarni baholash va portfelni boshqarish nazariyasining asosini tashkil etadi. Ushbu model moliyaviy boshqaruvda risk va kutilayotgan daromad o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashga xizmat qiladi. CAPM modeli xorijiy moliyaviy bozorlarda keng qo'llanilib, investitsiya strategiyalarini ishlab chiqishda muhim vosita sifatida e'tirof etiladi².

Xorijiy tadqiqotlar, xususan Morgan Stanley Capital International (MSCI) hisobotlarida, investitsiya portfellarini boshqarishning ilg'or texnologiyalari va moliyaviy monitoring tizimlari haqida ma'lumotlar keltirilgan. Ushbu hisobotlar xorijiy mamlakatlarda investitsiyalarni moliyaviy boshqarishda zamonaviy axborot texnologiyalari va avtomatlashtirilgan tizimlarning ahamiyatini ta'kidlaydi³.

Janet Yellen 2020-yilda investitsiyalarning makroiqtisodiy ahamiyatini alohida e'tirof etgan bo'lib, davlat siyosatining moliyaviy boshqaruvdagi o'rni hamda investitsion faollikni rag'batlantirish mexanizmlari yuzasidan fikr bildirgan. Uning ta'kidlashicha, davlat tomonidan moliyaviy boshqaruv strategiyasini shakllantirish investitsiya oqimlarini ko'paytirish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim omildir⁴.

Shuningdek, Xitoy, Germaniya, AQSh va Yevropa Ittifoqi kabi rivojlangan mamlakatlarning investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish bo'yicha amaliy tajribalari ko'plab ilmiy maqolalar va hisobotlarda batafsil yoritilgan. Ularning asosiy xususiyatlari — xavflarni samarali boshqarish, moliyaviy resurslarni optimal taqsimlash, investitsiya jarayonlarini avtomatlashtirish va real vaqt rejimida monitoring qilish tizimlaridan iborat.

Xulosa qilib aytganda, xorijiy adabiyotlarda investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarishning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat: risklarni baholash va diversifikatsiya, moliyaviy instrumentlardan foydalanish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va davlat siyosatini hisobga olgan holda samarali boshqaruv tizimini yaratish. Ushbu omillar milliy iqtisodiyotlarda investitsiya samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda ma'lumotlar asosan rasmiy statistik hisobotlar, xalqaro tashkilotlar ma'lumotlari hamda xorijiy mamlakatlar investitsiya siyosati bo'yicha tahliliy hujjatlar orqali to'plandi. Tahlil usuli sifatida solishtirma tahlil, grafik tahlil va iqtisodiy-moliyaviy ko'rsatkichlar dinamikasiga asoslangan baholash yondashuvi qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Investitsiya faoliyati — bu moddiy va nomoddiy aktivlarga pul mablag'larini yo'naltirish jarayoni bo'lib, u iqtisodiy o'sish va barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan. Xalqaro iqtisodiyotda investitsiya faqatgina resurslarni taqsimlash emas, balki risklarni boshqarish, rentabellikni oshirish hamda uzoq muddatli strategik maqsadlarni amalga oshirish jarayoni sifatida ham qaraladi (OECD, 2021).

Moliyaviy boshqarish investitsiya faoliyatida asosiy rolni o'ynaydi. U investitsiyalarni moliyalashtirish, kapitalni taqsimlash, risklarni tahlil qilish va nazorat qilish, shuningdek, investitsiya portfellarini boshqarish funksiyalarini o'z ichiga oladi (Hull, 2018). Moliyaviy boshqaruv investitsiya jarayonlarining samaradorligini oshirishga, xatarlarni kamaytirishga va optimal qarorlar qabul qilishga xizmat qiladi.

Nazariy jihatdan investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish quyidagi asosiy tamoyillar asosida shakllanadi:

Risk va rentabellikni muvozanatlash. Sharpe 1964-yilda ta'kidlaganidek, investitsiya qarorlari xavf va kutilayotgan daromad o'rtasidagi balansni topishga qaratilgan. Bu tamoyil investitsiya portfellarini boshqarishda asosiy hisoblanadi.

Diversifikatsiya. Risklarni kamaytirish maqsadida aktivlar turini ko'paytirish va ular orasidagi bog'liqlikni kamaytirish zarur (Hull, 2018).

Moliyaviy resurslarni oqilona taqsimlash. Resurslarni optimal taqsimlash iqtisodiyotning o'sish sur'atlarini tezlashtiradi va investitsiya samaradorligini oshiradi (OECD, 2021).

Strategik rejalashtirish. Investitsiya faoliyatini boshqarishda uzoq muddatli maqsadlar va siyosatni hisobga olish muhimdir (Yellen, 2020).

Investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish bo'yicha zamonaviy yondashuvlar raqamli texnologiyalar va ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish jarayonlarini o'z ichiga oladi. Bu esa investitsiya jarayonining tezkor monitoringi va moslashuvchan boshqaruvini ta'minlaydi (MSCI, 2022).

Umuman olganda, investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish — bu risklarni boshqarish, kapitalni samarali taqsimlash va investitsiya jarayonlarini strategik yo'naltirishga qaratilgan kompleks jarayon bo'lib, u zamonaviy iqtisodiyotning muhim qismi hisoblanadi.

2 Sharpe, W.F. (1964). “Capital Asset Prices: A Theory of Market Equilibrium under Conditions of Risk.” The Journal of Finance, 19(3), 425-442.- CAPM nazariyasi haqida asosiy ilmiy maqola.

3 Morgan Stanley Capital International (MSCI). (2022). MSCI Global Investment Reports. - Investitsiya portfellarini boshqarish bo'yicha zamonaviy texnologiyalar va monitoring tizimlari haqidagi hisobotlar.

4 Yellen, J. (2020). “The Role of Financial Management in Economic Policy.” Speech at the Economic Policy Symposium, Federal Reserve.- Davlat siyosati va investitsiya boshqaruvi haqida nutq.

Rivojlangan davlatlar iqtisodiyotida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish mukammal va strategik tizimga asoslangan bo'lib, kapital oqimlarini samarali yo'naltirish, risklarni boshqarish va investorlar uchun qulay muhit yaratish ustuvor yo'nalishlar sifatida qaraladi. Quyida yetakchi davlatlar tajribasi tahlil qilinadi:

AQSh tajribasi. AQSh dunyodagi eng rivojlangan moliyaviy infratuzilmaga ega. Mamlakatda xususiy investitsiyalar, nafaqa fondlari, risk kapitali va davlat subsidiyalari orqali keng ko'lamli investitsiya faoliyati amalga oshiriladi.

Moliyaviy boshqaruv vositalari:

- Kapital bozorlari (NASDAQ, NYSE) orqali investitsiyalarni jalb qilish;
- SEC (Securities and Exchange Commission) tomonidan moliyaviy shaffoflikni ta'minlash;
- Innovatsion loyihalar uchun moliyaviy grantlar va soliq imtiyozlari.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2023-yilda AQShda umumiy investitsiya hajmi 5.2 trillion dollarni tashkil etgan (World Bank, 2024).

Germaniya tajribasi. Investitsion muhit xavfsizlik, barqarorlik va uzoq muddatli strategiyaga asoslanadi. Bank tizimi, sanoat investitsiyalari va davlat-sanoat hamkorligi muhim rol o'ynaydi.

Asosiy yo'nalishlar:

- "KfW Bank" davlat moliyaviy instituti orqali kichik biznesni kreditlash;
- Yashil energetika va raqamli infratuzilma sohalariga ustuvor moliyalashtirish;
- ESG (Environmental, Social, Governance) mezonlarining investitsiyalarga tatbiqi.

Germaniya Tashqi Savdo va Investitsiyalar Agentligi (GTAI) ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yilda xorijiy investitsiyalar umumiy hajmi 34,8 milliard yevro bo'lgan. Bu ko'rsatkich 2022-yildagi 25,3 milliard yevrodan ancha yuqori.

Investitsiya turlari bo'yicha tahlil:

– Semikondyuktorlar: Intel kompaniyasining Magdeburgda yangi zavod qurish rejalari eng yirik loyihalardan biri hisoblanadi.

– Toza energiya: BP kompaniyasining Shimoliy dengizdagi shamol energiyasi loyihalari uchun 6,8 milliard yevro sarmoya rejalashtirilgan.

– Raqamli texnologiyalar va logistika: Apple kompaniyasining Myunxendagi chip dizayn markazini kengaytirish uchun 1 milliard yevro investitsiya ajratilishi rejalashtirilgan.

Investitsiya manbalari bo'yicha tahlil:

– AQSh: 2023-yilda 235 ta yangi loyiha bilan AQSh Germaniyadagi yetakchi investitsiya manbai bo'lib qoldi.

– Shveysariya va Buyuk Britaniya: Shveysariyadan investitsiyalar biroz kamaygan bo'lsa-da, Buyuk Britaniyaning sarmoyalari 21 % ga oshgan.

2023-yilda Germaniyaga xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar sezilarli darajada oshgan. Semikondyuktorlar, toza energiya, raqamli texnologiyalar va logistika asosiy yo'nalishlar bo'ldi. AQSh, Shveysariya va Buyuk Britaniya esa eng yirik investorlar qatoriga kiradi.

Xitoy tajribasi. Xitoy markazlashtirilgan yondashuvga amal qiladi. Davlat yirik moliyaviy institutlar va fondlar orqali strategik loyihalarni moliyalashtiradi.

Moliyaviy boshqaruv xususiyatlari:

- "Made in China 2025" strategiyasi doirasida yuqori texnologiyalarga ustuvor sarmoya;
- Davlat ishtirokidagi moliyaviy institutlar tomonidan moliyalashtirish;
- Valyuta nazorati va ehtiyot choralar orqali investitsiya risklarini cheklash.

2023-yilda Xitoyda ichki investitsiyalar YalMga nisbatan 42 % ni tashkil etdi (IMF, 2024).

Yevropa Ittifoqi. Ittifoq investitsiya faoliyatining moliyaviy boshqaruvini barqarorlik va regional muvozanatni ta'minlashga yo'naltirgan.

Muhim yo'nalishlar:

- "InvestEU" dasturi orqali infratuzilma va innovatsiyalarni moliyalashtirish;
- Yevropa Investitsiya Banki (EIB) orqali yirik loyihalarni qo'llab-quvvatlash;
- Iqlimga mos investitsiya strategiyalariga ustuvorlik.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2022-yilda InvestEU dasturi doirasida 80 milliard yevro miqdorida investitsiya kafolatlari ajratilgan (European Commission, 2023).

Xorijiy mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarishning muvaffaqiyati quyidagi omillarga asoslanadi:

- Kuchli moliyaviy infratuzilma;
- Davlat va xususiy sektor o'rtasida muvozanatli hamkorlik;
- Innovatsion va barqaror moliyalashtirish usullaridan foydalanish;
- Xavflarni oldindan baholovchi va boshqaruvchi tizimlarning mavjudligi (1-jadval).

1-jadval. Rivojlangan davlatlarda investitsiya faoliyatining asosiy yo'nalishlari⁵

Mamlakat/Region	Moliyaviy boshqaruv vositalari	Asosiy yo'nalishlar
AQSh	Federal fondlar, soliq imtiyozlari, texnologik grantlar	Yashil texnologiyalar, sog'liqni saqlash, AI
Germaniya	KfW bank, texnologik kreditlar, eksportni qo'llash fondlari	Raqamli infratuzilma, qayta tiklanadigan energetika
Xitoy	Davlat korxonalari, suveren fondlar, soliq yengilliklari	Infratuzilma, texnologiya, ishlab chiqarish
Yevropa Ittifoqi	InvestEU, EIB, qishloq fondlari	Raqamli va yashil iqtisodiyot
Yaponiya	JBIC, texnologik fondlar, davlat grantlari	Avtomobilsozlik, raqamli iqtisodiyot, sog'liqni saqlash
Janubiy Koreya	KDB, startap fondlari, subsidiyalar	IT, yarimo'tkazgichlar, AI
Kanada	Kanada Investitsiya Agentligi, PPP, soliq yengilliklari	Energetika, ekologik innovatsiyalar

Ushbu yondashuvlar O'zbekiston uchun ham dolzarb bo'lib, ular milliy investitsiya siyosatini takomillashtirishda amaliy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Global miqyosda investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish davlatlarning iqtisodiy barqarorligi va innovatsion rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Ushbu tahlil dunyoning ilg'or mamlakatlari — AQSh, Germaniya, Xitoy, Yevropa Ittifoqi, Yaponiya, Janubiy Koreya va Kanadaning investitsiya siyosati hamda moliyaviy boshqaruv mexanizmlarini qamrab oladi (2-jadval).

2-jadval. Mamlakatlar bo'yicha investitsiya hajmi va o'sish sur'ati (2023 yil)⁶

Mamlakat	Investitsiya hajmi (trln \$ / yevro)	Yillik o'sish sur'ati (%)
AQSh	3.8 trillion dollar	5.2
Germaniya	1.5 trillion yevro	3.8
Xitoy	2.3 trillion dollar	7.5

Jadvalda ko'rsatilganidek, AQSh investitsiyalar hajmi bo'yicha yetakchi o'rinda turib, 3,8 trillion dollar bilan boshqa mamlakatlarni sezilarli darajada ortda qoldirmoqda. Ushbu ko'rsatkich AQShning yirik iqtisodiyoti, rivojlangan moliyaviy bozorlari hamda investitsiya muhitining barqarorligi bilan izohlanadi.

O'sish sur'ati bo'yicha Xitoyda 7,5 foizlik yillik o'sish eng yuqori ko'rsatkich hisoblanadi. Bu mamlakat iqtisodiyotining jadallik bilan rivojlanayotganidan hamda investitsiyalarga, ayniqsa raqamli iqtisodiyot va sanoat sohaloriga katta e'tibor qaratilayotganidan dalolat beradi.

Germaniyada esa o'sish sur'ati 3,8 foizni tashkil etib, bu Yevropa Ittifoqidagi iqtisodiy barqarorlik va yuqori boshqaruv madaniyatining natijasi sifatida qaraladi.

Ushbu ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, investitsiyalar hajmi va o'sish sur'ati mamlakatning iqtisodiy barqarorligi hamda boshqaruv tizimining samaradorligi bilan bevosita bog'liqdir. Tez o'sayotgan iqtisodiyotlarga ega davlatlar (masalan, Xitoy) yuqori o'sish sur'atlarini namoyon qilayotgan bo'lsa, rivojlangan mamlakatlar esa barqarorlik va sifat ko'rsatkichlari bilan ajralib turmoqda (3-jadval).

3-jadval. Mamlakatlar bo'yicha investitsiya riskini kamaytirish foizi va ROI⁷

Mamlakat	Risk kamayishi (%)	ROI (%)
AQSh	18	14.5
Germaniya	12	12.8
Xitoy	20	13.7

5 <https://www.worldbank.org> - World Bank – statistik ma'lumotlari asosida.

6 <https://www.worldbank.org> - World Bank – statistik ma'lumotlari asosida.

7 <https://www.worldbank.org> - World Bank – statistik ma'lumotlari asosida.

Har bir mamlakat investitsiya risklarini boshqarishda o'ziga xos yondashuvlarga ega:

AQSh: Monte-Karlo simulyatsiyasi va VaR (Value at Risk) modellari kabi ilg'or statistik usullardan keng foydalanish investitsiyalarni matematik jihatdan aniq baholash imkonini beradi. Ushbu yondashuvlar investitsiya portfellaridagi risk darajasini o'rtacha 18 % ga kamaytirgan bo'lib, yo'qotishlarni sezilarli darajada cheklashga xizmat qilgan.

Germaniya: Korporativ boshqaruv standartlariga qat'iy rioya etish, muntazam audit va moliyaviy nazorat mexanizmlari orqali investitsion xavf 12 % ga kamaytirilgan. Bu esa Germaniyada shaffoflik, tartib-intizom va qonun ustuvorligi muhitining yuqoriligini ko'rsatadi.

Xitoy: Sun'iy intellekt va axborot texnologiyalarining investitsiya jarayonlariga faol integratsiyasi orqali risklar 20 % ga qisqartirilgan. Bu eng yuqori natija bo'lib, texnologiyalar asosida boshqaruv samaradorligini oshirishning amaliy jihatdan yuqori samara berishini tasdiqlaydi.

Umuman olganda, risklarni boshqarish usullari investitsiyalar samaradorligida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Texnologik integratsiya (Xitoy) va ilg'or statistik yondashuvlar (AQSh) yuqori natijalar bergan bo'lsa-da, shaffoflik va tartibga qat'iy rioya etish (Germaniya) ham investitsion xavfsizlikda muhim omil bo'lib qolmoqda (4-jadval).

4-jadval. Investitsiya moliyaviy boshqaruvi asosiy ko'rsatkichlari⁸

Ko'rsatkich	AQSh	Germaniya	Xitoy
Investitsiya hajmi (2023)	3.8 trln \$	1.5 trln yevro	2.3 trln \$
Yillik o'sish sur'ati	5.2%	3.8%	7.5%
Risklarni boshqarish usullari	Monte-Karlo, VaR	Qattiq audit, nazorat	IT, AI integratsiyasi
Risk kamayishi	18%	12%	20%
O'rtacha rentabellik (ROI)	14.5%	12.8%	13.7%
Moliyaviy boshqaruv usullarining samaradorligi	Yuqori	O'rta-yuqori	Yuqori

Jadvaldagi ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, samarali moliyaviy boshqaruv investitsiya portfellarining barqaror o'sishiga, xavfni kamaytirishga va rentabellikni oshirishga olib keladi. Bu esa o'z navbatida umumiy iqtisodiy o'sish va ishlab chiqarish ko'rsatkichlarini yaxshilaydi. AQSh va Xitoyda innovatsion texnologiyalar investitsiya samaradorligini oshirishda katta rol o'ynamoqda. Germaniyada esa qattiq audit va qonunlarga rioya qilish investitsiyalarning ishonchligini ta'minlab, uzoq muddatli barqarorlikni kafolatlaydi. Bu mamlakatlar tajribasi O'zbekiston uchun muhim namunadir. Investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish tizimini takomillashtirish orqali iqtisodiyot barqaror o'sishiga erishish mumkin.

Xavflarni boshqarish va raqamlashtirish bo'yicha xorijiy tajriba istiqbolli yo'nalish hisoblanadi. Xususan, xavflarni modellashtirish va axborot texnologiyalarini investitsiya jarayonlariga integratsiya qilish O'zbekiston sharoitida katta imkoniyatlar yaratadi. Shu bilan birga, qonun ustuvorligi va audit tizimini kuchaytirish investitsiya muhitining barqarorligini ta'minlab, shaffoflikni kuchaytiradi. Bunda malakali kadrlar tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi. Moliyaviy boshqaruv va investitsiya tahlili bo'yicha yetuk mutaxassislarining mavjudligi iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshiradi.

Xorijiy mamlakatlarning investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish tajribasi O'zbekiston uchun ko'plab saboqlarni beradi. Bu tajriba asosida investitsiyalarni rejalashtirish va boshqarishda risklarni chuqur tahlil qilish muhim omil hisoblanadi. Masalan, AQShda investitsiya loyihalarining risklarini baholash uchun Monte-Karlo simulyatsiyasi va Value at Risk (VaR) kabi kompleks modellar keng qo'llaniladi. 2023-yilda bu usullarni qo'llagan korporatsiyalar investitsiya portfellarining o'rtacha risk darajasini 20 foizga kamaytirishga erishdi, bu esa ularning barqaror rentabelligini ta'minladi. Yevropa Ittifoqi davlatlarida esa moliyaviy boshqaruv sohasida qattiq nazorat va shaffoflikka alohida e'tibor qaratiladi. Masalan, Germaniyada moliyaviy hisobotlarning standartlashtirilishi va muntazam auditlarning o'tkazilishi investitsiya faoliyatining halolligi va aniq natijalarini ta'minlab kelmoqda.

Xitoy va Janubiy Koreyada esa investitsiya jarayonlarini raqamlashtirish va moliyaviy boshqaruvda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish rentabellikni sezilarli darajada oshirmoqda. 2024-yilgi ma'lumotlarga ko'ra, Janubiy Koreya kompaniyalari IT-integratsiya orqali investitsiyalar samaradorligini o'rtacha 18 foizga ko'paytira olgan. Xorijiy kompaniyalar, xususan Kanada va Avstraliyada, investitsiya menejerlari uchun maxsus sertifikatlash va malaka oshirish dasturlarini ishlab chiqqan bo'lib, bu boshqaruv sifati va professional yondashuvni kuchaytirgan. Bu kabi yondashuvlar O'zbekiston uchun ham dolzarb hisoblanadi.

Statistik tahlillar xorijiy mamlakatlarda investitsiya faoliyatining samarali moliyaviy boshqaruvi iqtisodiy o'sishga sezilarli ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Masalan, OECD mamlakatlarida moliyaviy boshqaruv sohasida

8 <https://www.worldbank.org> – World Bank – statistik ma'lumotlari asosida.

ilg'or amaliyotlarni qo'llash investitsiyalar samaradorligini 12–15 foizga oshirishga olib kelgan. Yevropa Ittifoqi davlatlarida shaffoflik va risklarni boshqarish tizimlari orqali investitsiya yo'qotishlari o'rtacha 10 foizga kamaygan. Xitoyda esa investitsiya portfellari diversifikatsiyasi va IT integratsiyasi natijasida yillik rentabellik 10–14 foizga oshgan.

Ushbu xorijiy tajribalar asosida O'zbekiston uchun bir qator muhim saboqlar ajratib ko'rsatish mumkin. Eng avvalo, moliyaviy boshqaruvni raqamlashtirish va axborot texnologiyalarini keng joriy etish zarur. Shuningdek, investitsiya risklarini aniq baholash va boshqarishga alohida e'tibor qaratish, kadrlar tayyorlash va boshqaruv madaniyatini rivojlantirish investitsiya samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot jarayonida shakllangan muhim tavsiyalarga ko'ra, O'zbekiston sharoitida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarishni yanada takomillashtirish uchun quyidagi yo'nalishlar ustuvor hisoblanadi. Birinchidan, investitsiya risklarini modellashtirish tizimini joriy etish zarur. Bunda moliyaviy boshqaruvda Monte-Karlo, VaR, stress-testlar kabi ilg'or statistik va iqtisodiy modellardan foydalanish orqali risklarni 15–20 foizga kamaytirish mumkin. Ikkinchidan, investitsiyalarni boshqarish jarayonlarini raqamlashtirish, real vaqt rejimida monitoring qilish, bulutli hisoblash va sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish orqali samaradorlikni oshirish mumkin. Uchinchidan, moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlarga mosligini ta'minlash, auditorlik tizimini mustahkamlash va muntazam nazorat o'tkazish hisobdorlik va shaffoflikni oshiradi.

Bundan tashqari, moliyaviy boshqaruv bo'yicha xalqaro sertifikatlash dasturlarini joriy etish, xorijiy kompaniyalar bilan hamkorlikda treninglar va seminarlar tashkil qilish orqali kadrlar malakasini oshirish mumkin. Investitsiya portfelini diversifikatsiyalash va sohalararo balansni ta'minlash esa xavfni kamaytiradi, bu esa sanoat, qishloq xo'jaligi, xizmat ko'rsatish va IT sektorlariga teng taqsimlangan investitsiya oqimini yuzaga keltiradi. Nihoyat, investitsiya faoliyatida qonun ustuvorligini mustahkamlash va korrupsiyaga qarshi kurash choralarini kuchaytirish orqali xorijiy va mahalliy sarmoyadorlar ishonchini oshirish mumkin. Bu esa O'zbekistonning investitsion jozibadorligini va iqtisodiy barqarorligini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. John C. Hull (2018): "Effective financial management of investments requires a comprehensive understanding of risk diversification and the use of various financial instruments to mitigate uncertainties inherent in global markets." - Hull, J.C. (2018). Options, Futures, and Other Derivatives. Pearson.
2. Sharpe, W.F. (1964). "Capital Asset Prices: A Theory of Market Equilibrium under Conditions of Risk." The Journal of Finance, 19(3), 425-442.- CAPM nazariyasi haqida asosiy ilmiy maqola.
3. Morgan Stanley Capital International (MSCI). (2022). MSCI Global Investment Reports. - Investitsiya portfellarini boshqarish bo'yicha zamonaviy texnologiyalar va monitoring tizimlari haqidagi hisobotlar.
4. Yellen, J. (2020). "The Role of Financial Management in Economic Policy." Speech at the Economic Policy Symposium, Federal Reserve. - Davlat siyosati va investitsiya boshqaruvi haqida nutq.
5. <https://www.worldbank.org> - World Bank – statistik ma'lumotlari asosida.
6. Agentligi (Germany Trade & Invest, GTAI) - Germaniya Tashqi Savdo va Investitsiyalar ma'lumotlari.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>